

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetsko ljudstvo.

Izhaja trikrat na mesec.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta
1 gld. 40 kr. — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravništvo lista je v „Narodni tis-
karni“ v Kolmanovi hiši v „zvezdi“.

Domače stvari.

— (Dr. Vošnjakov govor) prinaša po stenografičnem zapisniku tadi praška „Politik“ v nedeljski številki.

— (Izginil je iz Ljubljane) nek mlad kanonirski oficir, rodom in mislijo navdušen Hrvat, uže pred šestimi dnevi. Policija je odprla njegovo stanovanje in našla samo malo slabe ostaline, boljše reči, perilo itd. je vzel sboj. Misli se sploh, da je odšel na jugoslovansko bojišče.

— (Šolsko.) Navod k prvaj in drugej računici pride popravljen v enej samej knjižici na svitlo. Gg. učitelje, ki navod k računicam potrebujejo, opozorejemo nanj uže radi tega, da si omislijo, slovenski navod, ker nam slovenskim učiteljem mora biti skrb, da podpiramo slovensko slovstvo bolj, nego nemško. — „Peta računica“, ki ima mnogo izvrstne tvarine, se tudi prav marljivo poslovenjuje in ob letu je utegnemo uže imeti. — Če bi mogli tudi o „Tretjem slovenskem berilu“ kaj takega povedati, — piše „Slov. Učitelj“ — to bi naše učitelje še bolj razveselilo. Toda rokopis počiva še vedno v Praprotnikovej omari tak, kakoršen je došel iz rok Gariboldija, Linhartarja itd., ki so baje prečrtali vse besede, ki se začenjajo s slov., u. pr. Slovensko, Slovenstvo, Slovanstvo itd. (To se razumeje, da kočevske natoroznanske ba-hače, ki pa gada od belouške ne znajo lo-čiti factum! — kakor kočevski človek Linhartar, bôde v oči uže ime slovensko. Ur.) Čali smo pa, za kar pa ne stojimo dobri, da bodo ljubljanski učiteljski odpadniki

neke čisto nemške „Sprablehre“ za sloven-ske šole na svitlo spravili. Te bodo pa Pirker gotovo hitro priporočal ministerstvu, ter dal nagrade pisateljem in iskrbel, da prej ko prej na svitlo pridejo.

— (Iz Maribora) se „Slov. Uč.“ piše: O novih okrajnih šolskih nadzornikih, mo-remo svojim č. čitateljem sledeče poročati, toda samo o onih za slovenske šole. Sedanji nadzorniki, — za slovenski Štajer so dose-daj še samo 3 imenovani — (za okolico mariborsko, za slovensko Bistrico, za sv. Lenart, Cmurek in Radgono nij še nobeden imenovan, ker baje g. Robič v Mariboru tega posla nij hotel prevzeti) imajo v svo-jem področju veliko več šolskih okrajev in veliko več šol, nego prejšnji. Radi tega so za čas svojega službovanja kot okrajni šol-ski nadzorniki dobili odpust in za njih službo se iščejo supletenti; na vadnici v Mari-boru se pa bode postavil podučitelj name-sto g. Hafnerja. Dala bodo imeli novi nadzorniki črez glavo; toliko šol nadzoro-vati, pri tolikih sejah navzočim biti, toliko konference sklicovati — to nij majheno delo. Za svoj trud pa baje ne bodo baš obilno odškodovani, vsaj nam se je tako pripove-dovalo. Da bi novo imenovani nadzorniki ne bili za svoja mesta sposobni, tega ne moremo trditi; so večinoma še mlade moči, imajo primeroma dovolj omike in dovolj dobre volje. — Vendar obžalujemo, da mej novimi nadzorniki ne nahajamo izvrstnih narodnih učiteljev, kakoršna sta bila prej-šnja nadzornika Ferk in Jamšek. — G. Končnik, gimnazijski profesor v Celji, je

bil uže več let okrajni šolski nadzornik. Kot rojen Slovenec (Korošec) je tudi slovenščine zmožen, vendar daje nemščini povsod prednost, torej se je bati, da jo bo tudi v slovenski narodni šoli, kamor ne spada, stavil na prvo mesto. G. Hafner, vadniški učitelj v Mariboru, je miren človek in dober pedagog, radi tega se učitelji, bivši pod njegovim nadzorstvom, niso o njem pritoževali. Nekdaj je spisoval slovensko stenografijo, katero je mislila „Slovenska Matica“ založiti, a pozneje je to delo žalibog opustil, menda vsled posla pri okrajnem nadzorstvu. G. Ambrožič, učitelj v Lipnici je rojen na Kranjskem, kjer je tudi popred služboval. Kot učitelj v Lipnici se je baje v pridnosti jako odlikoval in menda za to prikupil deželnemu šolskemu svetu. Slovenščine je popolnem zmožen; če je pa tudi vnet za napredek slovenskega šolstva na narodni podlagi tega pa ne vemo, kakor nam tudi to znano nij, če pozna razmere po spodnjem Štajerskem.

— (Iz Planine) se nam piše 30. okt.: Mnogo zakladov ponuja mati narava pridnemu kmetovalcu, katere si on lahko osvoji, ako si jih le na pravi način pridobiti in poiskati zna. Žalibože, da pa naš kmetič še nij tako izobražen, da bi imel vse sredstva, ki mu jih narava ponuja, prav upotrebljevati, ter kmetijstvo na viši stopinjo povzdigniti. Mnogo, mnogo bi se še moralo naše kmetijstvo zboljšati, ter po pravih umnega kmetovanja urediti, da bi zadovoljalo zahtevam sedanjega časa. V prvi vrsti bode moral naš kmetovalec v prihodnje na umno živinorejo vso pozornost obratiti, kajti ravno umna živinoreja je steber, na katerega se vse kmetijstvo naslanja. — Žalibože, da se pa ravno o tem imenitnem oddelku kmetijstva pri nas do sedaj, brezmalih izjem nij skoro nič storilo. Žalostno, je, ako se opazuje meršava, umazana in strašno zanemarjena živinica, s katero naš kmetovalec poljske pridelke po blatnej cesti domov vlačí, ko bi se vendar lahko najlepša in najžlahnejša plemena redil, katera bi mu čast delala in obilo novcev donašala.

— Tem se bode tudi kmalu v okom prišlo, kajti 18. oktobra bila je uže v Postojni javna dražba, po slav. c. k. kmetijskej družbi, s subvencijo c. k. ministerstva poljedela nakupljene muricodolske žlahne živine. Prodalo se je namreč omenjeni dan 10 juncev in 26 krav razne starosti. — Dasiravno je bila ta prodaja v Postojni prva te vrste, vendar je bilo udeleževanje jako živahno. Pokazali so se pri tej priliki naši za napredek jako vneti Notranjci, da znajo ceniti umno živinorejo, katere se bodo gotovo od slej z vsemi močmi poprijeli, ter tudi v tej stroki vsestransko napredovali.

Za se je pa prodaja žlahne muricodolske živine našim Notranjcem naklonila, gre v prvi vrsti zasluga podružničnemu predstojniku v Postojni g. dekanu Hoffstätterju, po katerega pripomoči se je slav. c. kr. kmetijska družba tudi nas Notranjcev spomnila, ter nas z žlahno govedo oskrbela. — Čast torej g. predstojniku kmetijske podružnice v Postojni, ob enim pa tudi pristrana hvala slav. c. kr. kmetijskej družbi, katera je uže toliko v povzdigo kmetijstva storila, ter si zopet tu v Postojni s tem činom slavni spominek postavila. J. M.

— (Iz Danaaja) se nam piše 3. nov.: Državni zbor se posvetuje o novi žandarmerijski postavi. Vlada je postavni načrt najprej gospodski zbornici predložila, katere predlogi so predmet posvetovanja v poslanski zbornici. Opozicija, h kateri spadajo tudi slovenski poslanci, se spodtika zlasti na odločbami, po katerih se ima povekšati vpliv političnih oblasti na žandarmerijo. Kellersperg je celo nasvetoval, da se žandarmerija, katera stoji zdaj pod ministrom za deželno obrambo, stavi pod ministra notranjih zadev. Temu nasvetu je Lasser sam nasprotoval, ker ima tako uže ministerstvo notranjih zadev preobširni delokrog. Herman je odrekaval državnemu zboru kompetenco, o tej postavi sklepati, a končno sam ostal s svojim mnenjem, ker ga še konservativna stranka nij podpirala. Moravski poslanec Fanderlik je dokazal zlorabo žandarmerije od političnih uradov proti narodni opoziciji; potem tacem

postanejo iz žandarmov beriči (Schergen) Slovanom sovražne vlade. Lasser je nekako pikro odgovarjal; vsled tega Fanderlik ostro izreče, da je tako odgovarjanje za ministra nes podobno, kar je seveda Lasserja silno zapeklo. Sploh je imel Lasser nesrečni dan, ker je tudi svoje pajdaše, Kellersperga, dr. Grossa i dr. Demla razžalil s svojim pikajočim govorom. V specialnej debati v seji 3. novembra je govoril dr. Vošnjak proti onim točkam, po katerih bi se dala političnim uradom večja oblast do žandarmerije. (Govor prinesemo po stenografičnih zapisnikih. Ur.)

— (Pri ugovornej obravnavi) „Slovenskega Naroda“ 4. nov. je urednik Jurčič ugovarjal v vsem skupaj proti konfiskaciji osmih člankov, natisnenih v treh konfisciranih številkah. Sodišče je pri štirih manjših dementiralo državno pravdnništvo, izpoznavši, da njih konfisciranje nij opravičeno. Pri dveh uvodnih člankih pak je tudi zavrgla juridične razloge državnega pravdnništva, a izpoznala ipak kaljenje javnega miru po družih paragrafi, kar se nam zdi še le principijelno vprašanje, katero se bode rešilo v drugej instanci, ker urednik je proti razsodbi osobito o zadnjem članku naznanil pritožbo na višjo sodnijo.

— (Zavratni umor.) V Kamniku je te dni pri tamošnjem bataljonu ogerskega regimenta Sachsen-Meiningen storil se zavraten umor. Nek novinec, tam iz ogerskih pust doma, kjer rastejo največji lopovi, vstane zjutraj nekoliko pred budnico, nabije puško, ter ustrelil spečega desetnika Grossa, juda po rodu. Desetnik se nij več ganil. Morilec, ki je to dejanje dovršil iz maščevanja, eskortirali so takoj v Ljubljano v brigadni zapor. Po vojnih člankih se ima tak zločinec stanovskopravno ustreliti, a ker je ta rekrut, pride prej pred sodbo.

— (Iz Gorice) se nam piše: Zima se bliža in ž njo se bližajo tudi pogoste tatvine, kajti domačim potepuhom in klatežem nij živeža več na polji, sadje in grozdje je uže pošlo. Zato pa so začeli smeje roke stezati po mestnih hišah. Te dni so nepoznani tatovi ulomili v kapucnijsko cerkev in ker

druge vrednosti nijso našli, zadovoljili so se s 40 tovališči in drugim perilom, v vrednosti kacij 40 gld. Prav ta teden so zopet oropali necega slikarja in mu pokrali hišnega pohištva za 50 gld. vrednosti. — Najbolj pa je bil predrzen kočijaž necega tukajšnjega fjakera, kateri je gospodarja naplahotal, da ima vožnjo v Komen in da odrine ranega jutra. Res je odrinil družega dne s konjem in vozom, a nazaj gá nij hotelo biti, pa kako bi bil prišel, ki je voz in konja v Sežani za 150 gld. prodal. Stoprv čez 6 dni je gospodar zvedel, da njegov Šimel po Sežani vozi, se takoj tja odpravil in se s konjem in z vozom nazaj v Gorico pripeljal; prebrisani kočijaž (nemški človek) jo je pa s pedesetaki najbrže v nemški „rajh“ pobrisal.

— (Iz ljutomerskih gor) se nam piše 6. nov.: (Šolske zadeve) se v ormuškem in ljutomerskem okraji čudno motajo. Poročal je uže „Slovenski Narod“, da so učitelji ormuškega okraja v okrajni šolski svet bili najprvo izvolili narodnega učitelja g. S., kateri pa nij bil potrjen od deželnega šolskega sveta. Pri drugej volitvi skazali so učitelji tudi še njemu zaupanje, a ker v drugič volitve nij hotel sprejeti, volili so g. Kovačiča, nadučitelja v Središči, kateri se tudi upa slovenskega učitelja imenovati. Baš to je utegnulo uzrok biti, dá tudi on nij bil potrjen. Koncem tega meseca bodedo imeli, kakor se čuje, uže 3. volitev, o kateri uže tudi poročati hočem.*)

— Še večje zmešnjave se godè v Ljutomeru, kjer gospodari, znani konfuzionsritter Premierstein. Meseca oktobra skliče ta mož star okrajni šolski svet, da voli nove krajne šolske uaglednike. Samo ob sebi se razumeje, da ta imenovanja deželni šolski svet nij potrdil. V tem mesecu je pa sklical, kakor se mi je pripovedovalo, sejo novih šolskih svetovalecev, toda brez učiteljev.

*) Take volitve pa tudi stanejo nekaj, kajti učiteljem se potni stroški plačujejo. Ubozega kmeta pa le naprej eksekvirajo, tako neusmiljeno, da jo Kellersperg v zadevi enega slučaja v Ljutomeru celo ministra interpeliral.

teljskega zastopnika. Hotel je torej zopet ilegalno sejo imeti, a došli svetovalci niso hoteli navzočni biti in razšli so se potem, ko so izvedeli, da volitev učitelja Lapajna v okrajni šolski svet od deželnega šolskega sveta nij potrjena. Se ve, g. Lapajne nij sposoben, učitelje svojega okraja zastopati; on ne razume o šolskih zadevah ničesar. Učitelji Postružnik ali pa Feuersfeld vse več vedo in take može hoče beržčas ljutomerski glavar v svojej sredini imeti. — Tako se v naših krajih godi. Vsa sredstva, postavna in nespostovna se rabijo, da bi se narodne učitelje odstranilo, da bi se potem ložje za ponemčenje delovalo. Bodemo videli, koliko se bo jim posrečilo. Toliko pa uže rečem, da narodnih učiteljev v ormuškem okraji nihče ne bo primoral, da volijo nemškutaiskega učitelja za svojega zastopnika. Ako hoče vlada takega imeti, naj ga pa sama imenuje; rajši vidimo tako nepostavnost, kakor prisiljeno volitev.

— (Samomor?) Sobotni ljubljanski uradni list je priobčil novico, da so iz Ljubljane na fužinah izvlekli truplo uže več časa v vodi ležečega utopljenca. Ves popis in vse druge okoliščine govoré, kakor se nam od prav zanesljivega vira poroča, da je utopljenec nekov Sever, ki je bil zadnji čas privatni uradnik pri g. Luka Tavčarji. Bil je jako priden in zanesljiv delavec, ima precej lep kapital prihranjenega denarja, in da je najbrž sam svojemu življenju konec storil, temu je kriva duševna bolezen, melanholija, na katerej je pred več tedni izginoli trpel uže dalje časa.

— (Vojaško.) Iz Sloveskega Štajerja se nan piše: „Slov. Nar.“ je v enej zadnjih števil prinesel dopis, kako se slovenščina pri vojaki barbarsko in nekultivirano go-

— (Novo vino.) Iz Središča na slovenskem Štajerskem se nam piše: Kakor znano, so se ljutomerske gorice letos slabo obnesle. Vina nij dosta vendar to ne bode kakor ljudje trdijo dosta slabše od lanskega.

— Ali kapljo, katero so si ljudje pripravili nikdo ne kupi. Kupcev nij, ker vsi na Oger-

sko po cenejše vino gredo. Ubogi kmet! beri pri durih terjajoč davek ali denarjev nij. Radi tega kmet če kupec pride, vino zelo po ceni prodaje. Užitrinski davek ali dae je v ormuškem okraji prevzel znani narodni gostilničar Sova v Ormužu za 6000 gold.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Vojna bode! tako doni iz več novin in prav verjetno je. Zlasti to, da se voronemški in drugi časniki mnogo poročajo o pomnoževanju in skupljanju ruske vojske in provijanta. Dunajska oficijalna „Pol. Correspondenz“ sicer hoče v posebnem dopisu iz Peterburga, najbrž po diplomatičnih poročilih narejenem, dementirati, ali bolj prav, razumljivo narediti, zakaj je to zbiranje vojske in da morda ne pomenja nič posebnega. Tako na primer dunajska „Morgenpost“ dosedaj večkrat za cislejtanske vladne objave porabljevana, ne veruje v dementi „P. C.“ in opozoruje, da je njen govor tako diplomatično sukan, da se lahko bere „da“ in „ne“. Ali je to ali ono razumljenje verjetnejše bilo, ne upamo si za trdno proročati, vendar odločni koraki, s katerimi zadnje dneve postopa Ignatiev v Carigradu, ko sultanu z oči v oči resnice pripoveduje, kakoršnih mu še nobeden človek nij, in vse polože v orijentu nas more na velike stvari pripravljene imeti.

In kako se druge države zadržé vsej tej važnej situaciji nasproti? Ker smo bili konfiscirani, ko smo povedali to uže v davnem članku „borba jugoslovanstva“ in je ta konfiskacija potrjena smemo sedaj menda le nekonfiscirane druge glase navajati, ki se z našimi ujemajo. Tako piše „Politik“ od 6. nov. „Politika grofa Andrassya je povsod na kant prišla. Prvo gibanje v Hercegovini je bilo odločno Avstriji prijazno, sedaj so klici „živio kralj hrvatski“ utihnil le prezgodaj. Turkom storjene obljube so se s turško nehvaležnostjo plačevale. Srbskemu narodu smo se vsled tega omrzili. In ko bi Rusija res kaj ozbiljno intervenirala, kar nij nemogoče, potem je avstrijska vnanja politika na robu groba. Kajti (vpraša „Politik“ dalje:) Če Rusija sveto vojsko zoper Turčijo začne, če osvobojenje Jugoslovonov začne, ali bi se mogla Avstrija postaviti za varha celote ali integritete turške države? Ali bi mogla narodne želje in simpatije svojih

slovanskih narodov tako nespoštovati, da bi bili hrvatski in srbski regimenti čez Savo poslani bojevat se proti rodnim bratom? „Pol.“ dalje velike nevarnosti za Avstrijo iz tega nabira, ter pravi, da so to le kombinacije ne pa vznemirujoča prorokovanja. . . Tako sodi tedaj „P.“, da se bomo vseli mej dvema stoloma na tla.

Jednako sodi nekonfiscirani češki „Pokrok“ v sobotnem članku: „Fiasko andrassy-ovske politiki na vyhodu“ in jednako vsi slovanski časniki, kar jih imamo pri rokah. Da, celo severo-nemški listi očitajo Avstriji, da nij znala ob pravem času prijeti.

Češke trgovinske in obrtnijske volitve so izpale na nekorist Čehom, ker so zmagali ustavoverci. „Narodni Listy“ menijo v nedeljskem članku, da tega nevspeha je kriva poleg krivičnega Schmerlingovega volilnega reda, tudi pasivnost ali „nečinnost“ v češki politiki.

V **Gradci** se začne kmalu pravda proti Tauschinskemu in 6 tovarišem zaradi veleizdaje. Tožbeni spis, ki je bil tožencu vročen, obsega celih 30 pisanih pol.

Hrvatski sabor je imel zadnje dneve več sednic. Bilo je mnogo interpelacij, ki se tičejo notranje uprave. Včeraj je bila menda zadnja seja.

Ogerski **Srbi** so poslali deputacijo v Pešto ministra prositi naj jim „Srbsko Matice“ dovoli zopet preložiti iz Pešte, a magjarski „Ellenör“ upa, da ne bodo nič dosegli.

Vnanje države.

V **Rusijo** je sedaj vse obrneno, ker ona je začela reševati veliko slovansko vprašanje. Vstanek jo je na to prisilil. Rusko vladno glasilo „Praviteljstvenij (vladni) Vestnik“ prinaša sledečo oficijalno izjavo: Važni dogodki na balkanskem polotoku, niso samo Rusijo, nego tudi v zvezi z dvema družima državama, pripravno našli, evropski mir ohraniti, brez vseh političnih, sebičnih, postranskih mislij in namenov. Vsem iskreno ohranjenje miru želečim oblastim je pristop k tej zvezi svoboden. Vendar Rusija nij žrtvovala tej zvezi simpatij, katere je imela do slovanskih kristijanov. Žrtve, katere je ruski narod tlačnemu slovanskemu prebivalstvu v Turčiji dal, so tako velike, da je Rusija opravičena s svojimi simpatijami pred ves svet stopiti.

Velike nevarnosti videča, ki bi jo imelo vmešanje Srbije in Črne gore toliko za te države, kakor za Turčijo samo, vzdignila

je Rusija prva svoj glas za brambo nesrečnih Hercegovincev, kateri so vsled nezmerne davkovskega bremena in vsled **tlačenja prisiljeni bili po zadnjem pomočku** poseči. V sporazumu z Nemčijo in Avstrijo je Rusija, da bi kakovo intervencijo v Turčiji zabranila, pozvala Turško, poravnati se z vstaši. Francoska, Italija in Angleška so podpirale to terjatev. — Turčija je obetala zboljšanja nvesti za slovanske kristijane. Ali ker so se prejšnji enaki sklepi sultanovi, katere so velevlasti izsilile, izkazali kot trajno neizpolnjeni, ker je torej zaupanje v nje izgubljeno, morajo vlade pomagati, da se zaupanje utrdi, brez katerega Turčija ne more reform izvesti. Na vsak način mora žalostni položaj krščanskega prebivalstva v Turčiji konec vzeti.

To je najnovejša oficijalna torej vladna izjava Rusije. Važna je, kakor uže dolgo nobena. Sama ta izjava je uže velika zmaga Slovanstva. Nemški listi uže vpijejo, da je Rusija „zopet“ razobesila zastavo panslavizma. Nič ne dene!

Iz Carigrada se „N. Fr. Pr.“ poroča, da je tam v diplomatskih krogih razširjena govorica, da bodo velevlasti vzele Turčiji Hercegovino in Bosno in dali te provinciji Črnej gori. — Najnovejši tu došli telegram poroča, da imajo i angleške „Times“ iz Mostara telegram, da so vsi konzuli tega mnenja, da Turčija nij zmožna, vstanka potlačiti. — Sram bodi Srbijo, kar si ona nij upala, storilo je jedno pest golorokik slovanskih vstašev, ki so bili od početka brez podpore!

Ruska vlada službeno oprovrgava vjest o velikem naoroževanju.

Francoske narodne skupščine bureaux so se ustanovili, skupščinski predsednik je Audiffret-Pasquier in imajo republikanci večino (8) udov, t. j. desničarji le 7 udov. Francoski „Moniteur“ se izpremembe ruske politike v orijentu nič ne boji, ker se mu vse, kar „Pr. Vestnik“ pravi, nobena izprememba ne zdi. To se pravi Francoska daje Rusiji prosto roko. — V prihodnjem tednu dobi zbornica mej predlogami tudi novi tiskovni zakon, in pri tej priliki se bode terjala odprava obsadnega stanja necih okrajev, ki traja še od komune sem.

Nemški državni budget ima za 1876 leto 480,110.606 mark stroškov.

V necem zboru **španjskih** bivših poslancev je izjavil se Sagasta, da konsti-

tucijonalci priznavajo kralja Alfonza in hotè ustavo od leta 1869, katera se more popraviti ali mora ohraniti duh septemberske revolucije.

Govor slov. poslanca dr. Vošnjaka

v državnem zboru 3. novembra, o žandarmerijske postavi.

(Po stenografskem zapisniku.)

Odbor nam nasvetuje več izprememb postavi, katere so zlasti zavoljo tega imenitne, ker imajo namen, povekšati vpliv političnih uradov na žandarmerijo. Uže v generalnej debati so govorniki na tej (desnej) strani zbornice izrekli svoje pomisleke proti večji oblasti političnih uradov do delovanja žandarmerije. Res smo na najboljšem potu, da s to postavo ustvarjamo takšne razmere, kakoršne so bile v zloglasnih letih, od 1850 do 1860, samo s tem razločkom, da so v tistej prvej dobi žandarmerijskega delovanja vsi državljani brez izjeme, celó tudi politični uradniki stali pod strogim policijskim nadzorstvom vsacega posameznega žandarma; odslej pa bi meč politični uradniki v roke dobili, da ga rabijo, kakor se jim poljubi, za policijske namene vladajoče stranke.

Glavno in pravo delovanje žandarmerije ima golovo biti v varstveni policiji, v ohranjenji in obrambi varnosti imetka in osebe.

Žandarmerija pa se vedno bolj odteguje svoje prave svrhi, če se rabi na političnem polju, če mora služiti političnim namenom, ter na povelje političnih oblastij, na primer: zaplenjene časnike iskati, odnašati, narodne zastave odstranjevati ali celó na razpolaganje biti za dela, katera sicer opravljajo zaničevani tajni vohuni.

Omenilo se je, da žandarmerija pri svojih službenih opravkih ne nahaja pri ljudstvu one pomoči, katere bi bilo želeti gledé na javno korist. Kaj pa je temu krivo? Prvič spomini na petdesetna leta, iz katerih se mnogo ljudij še živo spominja pretiranih

činov žandarmskih; drugič pa vedno pogostejša raba žandarmerije od strani političnih uradov za policijska dejanja, in to posebno v novjšem času. Kar je moravski poslanec Fanderlik izrekel o delovanji žandarmerije na Češkem in Moravskem, velja tudi za slovenske dežele, zlasti za Kranjsko.

Da se vidi, kakšno je delovanje žandarmerije v službi političnih oblastij, hočem izmed mnogih meni znanih slučajev samo enega navesti. Neki posestnik iz vipavskega okraja je bil kot rezervist pri vojaških vajah v Ljubljani, a v tem je njegova gospodinja s posli sama doma hišo in grunt opravljala. Neko noč, ko vse uže trdno spi, trka se na okno omenjene hiše. Gospodinja gre gledat in vidi dva oborožena žandarma pred hišo stati, katera zahtevata, da se jima naj takoj hiša odpre. Vsa v strahu gospodinja misli, bog si vedi, kaj strašnega se je pripetilo. Žandarma vstopita in vprašata gospodinjino, ali nij denes sprejela po pošti slovensk časnik, na katerega je njen mož naročen. Gospodinja odgovarja, da je, kakor vsak dan, tudi denes prišel po pošti časnik in da na mizi leži. Žandarma vzameta list, rekši, da imata vladno povelje (čujte! čujte! na desnej), ta list, ker je v Ljubljani konfisciran, v imenu postave soboj vzeti. Potem gresta žandarma zopet svojo pot.

Drugi dan se je, se vé da, dosti govorilo o tem nočnem delu žandarmerije. Ali žandarmerija, vprašali so se ljudje, nema imenitnejših opravil, nego sredi noči poštene ljudi preplaševati, da išče po kotu tiskanega papirja? Ali bi se to ne zgodilo lahko tudi po dnevi? Zakaj se žandarmerija rajša ne loti iskanja in grabljenja tatov in drugih nevarnih potepuhov? Vsak dan se sliši od zločinov proti varnosti imetka, a od ugrabljenih tatov in tatijskih pomočnikov se malokdaj sliši. Tu bi se naj trudila žandarmerija, in vsak bi jej rad pripomogel pri njenem delovanji.

A slučaji navedenemu podobni niso baš redki, ker državno pravdníštvo

po gostih konfiskacijah slovenskih časnikov daje dovolj prilik k temu delovanju žandarmerije.

Včasih se namreč slučajno prigodi, da je nekaj listov že pred izrečeno konfiskacijo odšlo po pošti; potem dobodo žandarmi telegrafična povelja od vlade, da strogo preiskujejo po tacihi listih. Žandarmi pa ne iščejo samo po javnih prostorih, po krčmah i kavarnah, ampak tudi po privatnih hišah i po bralnih prostorih čitalnic, ki vendar niso javni, temuč privatni, ker so le društvenikom odprti. Na Gorenjskem se je predlanskem zgodilo, da si je žandarm, po došlem poštnem vlaku dal poštno torbo odpreti (čujte! čujte! na desnej) i sam je razmetaval pisma i časnike ter iskal po nekem dunajskem konfiskovanem listu. Ko se mu posreči, da je res en iztis našel, bil je vsled tega c. k. poštni uradnik v disciplinarno preiskavo dejan i začasno od službe odstavljen, kakor, da bi poštni uradnik, ki železniški vlak spremlja, toliko časa imel, da bi lahko natančno pregledal vsa pisma i časnike, ali se vmes ne nahaja kak zaplenjen časnik!

Bati se je po tacihi dogodjajih, da žandarmerija, katera je sama po sebi gotovo dobra naredba, se vsled take porabe svojemu pravemu poklicu ne odtegne i, da se poniža za služakinjo, da ne rabim hujšega izraza, birokratično - policijskega gospodstva.

Politični uradnik se naravno v prvi vrsti briga za svoj uradni oddelek. Če dobi po tej novej postavi večjo oblast do žandarmerije, poslužil se jo bode za politična policijska dela. Politični uradnik bode žandarmu v večjo zaslugo štel, če bode žandarm se prikazal kakim ugrabljenim zaplenjenim časnikom ali če mu bode na uho nesel, kar je kje posluškal političnega govorjenja, nego če pride z ujetim tatom. Zlasti v onih deželah, v katerih je še vedno večji ali manjši del prebivalstva v nasprotji sedanjej vladnej sistemi i kjer so v celih okrajih edini uradniki vladna stranka, bi se žandarmerija potisnila v vsak-

danje politične borbe, bi bila motena v svojem pravem delovanju i ne da bi javno varnost i mir povspeševala, bi baš ona pripomagala k nemiru i nezadovoljnosti pri prebivalstvu.

Gospod minister za deželno obrambo je sam priznal, da žandarmerija do leta 1860 nij imela pravega vspeha baš zaradi tega ne, ker se je „rabila za opravke, za katere bi se žandarmerija nikoli ne smela rabiti; kajti iz tega je leizviralo nasprotstvo z ljudstvom, z uradniki in celo z vojaštvom.“ — A sedanja postava hoče vendar še večjo oblast do žandarmerije izročiti političnim uradom i bati se je, da se ne vrnejo od vseh stranij grajane napake žandarmeriji i javnej varnosti na škodo, kakoršne so bile pred letom 1860.

Glasoval bodem tedaj proti vsem odločbam te postave, s katerimi se namerava povekšati političnim uradom oblast do žandarmerije. (Bravo! na desni.)“

Vstaneke v Hercegovini in Bosni.

Iz Carigrada prinaša „N. Fr. Pr.“ dopis, v katerem opisuje stanje v Bulgariji. Dopisnik pravi: Revolucionarska agitacija pripravlja vlado v strah. Nova vojska je zopet šla v Adrianopol in Filipopol. Guvernerji teh mest zamenjali so se z energičnimi paši. Za generalnega guvernerja v Adrianopolju imenovan je Omer Frici paša in v Filipopol odpotoval je Aziz paša. Zapiirajo se sumljivi ljudje na mestu, zapori so že napolnjeni in posebno od ljudij bulgarskega revolucionarskega komiteja. Jedina korist za vlado je, da se ljudstvo ne daje zapeljati za upor, tedaj vstaja le počasno napreduje. Vsakako pak je vstaja za porto zopet nova zadrega.

Iz Kostajnice se v „D. Ztg.“ piše, da število vstašev raste. V plavini Motajici, kjer jih je bilo od početka le 300 mož, nabralo se jih je dosedaj že 3400, posebno za to, ker se turške oblasti fanatično kruto obnašajo proti raji. — Isti dopisnik poroča govorico, da so Turki ujetega Slovenca Mejčiča iz Bihača tja v Malo Azijo peljali.

Iz Sutorine se „Nar. Listu“ 24. okt. piše: „Brzjavno smo vam priobčili vspeh predvčerajšnje bitke v Zubcih; vspeh dosta slaven za nas vstaše. Evo vam nekoliko natančnega popisa. Dne 21. t. m. je Ljubibratić navalil na Presječko tvrdujavo, katera je najbližja Zubčkej ravnini, in katero so Turci zgradili za glasovito bitko, katero je bil naš glasoviti Luka Vukalović. Osnova Ljubobratičeva bila je v pravem smislu strategična. On je mislil, da bodo Turci iz Trebinj izšli, da priskočijo v pomoč svojim — a da jih hoče on pod izlikom bega dovesti v take kraje, kjer ne bi ni eden žive glave odnesel. Glede prvega namera nij se popolnem prevaril, ker je iz Trebinj odšlo preko 1500 askerov, ali drugej nameri nij se dal turški vodja zapeljati, ter se nij hotel nikakor umakniti preko Zubčkej tvrdujavi. Ljubobratič nij takoj hotel navaliti na Turke ali pa vrniti se nazaj. Navaliti bilo je dosta opasno, vodja kakor Ljubibratić nij mogel tedaj dolgo premišljevati, ter navalil na Turke s hlabro svojo vojsko, sestavljeno iz samih Hercegovincev in nekoliko Italijanov. Naši so se baš junaško borili in takoj od početka preplašili Turke. Oni so uže začeli bežati, ko je Peko Pavlović došel v pomoč Ljubobratiču, in takoj so Turci povsem popolnem razbiti bili od vstašev. Turkov je palo preko 150, a ranjenih je bilo več ko 250, a to kljubu temu, da so imeli za soboj kanone.

Razne stvari.

* (Največji orglje v Avstriji) se četrir manuali, 94 registrov in 4993 piščalk, izdelane so bile pred nekaj dnevi v samostanu pri sv. Florjanu (Gornjem Avstrijskem). Mojster tega dela je gosp. Matevž Mauraher iz Solnograda, kateri je s svojima sinoma Josipom in Ivanom in še z večimi drugimi od 15. maja 1873 te orglje izdelaval.

* (Grozna nesreča na železnici.) V četrtek 4. novembra do pola dne je vlak iz Dunaja došel ob 1. uri in 15 minutah na postajo Göpfritz. 6 minut še od Schwarzenau oddaljen, kjer bi imel prevoziti nek

most vzbudili so se potniki vsled strašanskega sunenja. Vlak je padel čez nasip, mašina zvrnila se je proti mostu, in tudi 13 vozov soboj v globočino potegnili, mej temi je bil tudi poštni voz. Moč s katero so vozovi pali, bila je velikanska, kajti mnogo vozov prebračalo se je po večkratov in nazadnje so obležali s kolesi na kvišku preobrneni. Kmalu potem čul se je jok in stokanje onesrečenih ljudij. Grozovitnejša je bila nesreča še za to, ker je bila temna noč. Prvi je na pomoč prehitel najbližnji železniški stražnik, kateri je potem tudi hitro naznanil v Schwarzenau. V groznej zmešnjavi nij nikdo vedel prava za prav, kaj se je zgodilo, ker so večidel vsi popotniki spali. Najprvi je bil konduktar spalnega voza, ki se je rešil, in njegovi potniki so iz vozov izkibacali in so potem tudi drugim pomoč delili. Mej tem je prišla tudi pomoč iz Göpfritza in Schwarzenaua. Stoprv ob 2. po noči prišla je večja pomoč z baklami in drugim orodjem. Najprvo so se brigali za ranjene in mrtve, napravili so jim na bližnjem travniku postelje iz voznihih polštrov. Od železniških oseb našli so samo mašinskega vodnika in mašinskega ognegurca, oba mrtva pod mašino. V jednom vozu II. razreda našli so neko gospo in njeno hčer, katera je bila noseča. Mati je ležala mrtva, ker se je pri prebračanju voza na glavi ubila, hči pak je ležala na njej čisto ometena, a nepoškodovana. Posebno veliko sta trpela poštna uradnika. Teško ranjenih je 10 oseb, število mrtvih je dosedaj narastlo do 8 oseb. Zagotavlja se, da je ta nesreča prouzročena iz same hudobije. Oberst Benko, Arhitekt Svoboda in klepar Svitak ponudili so se telegrafično za priče.

Tržne cene

v Ljubljani 6. novembra t. l.

Pšenica 5 gld. 20 kr.; — reč 3 gld. 30 kr.; — ječmen 2 gld. 50 kr.; — oves 2 gld. — kr.; — ajda 3 gld. 10 kr.; — prosó 2 gld. 50 kr.; — kornuza 3 gold. — kr.; krompir 1 gld. 80 kr.; — fižol 4 gld. 80 kr.; masla funt — gld. 53 kr.; — mast — gld. 46 kr.; — špeh frišen — gld. 34 kr.; — špeh povojen — gld. 42 kr.; jajce po 2½ kr.; — mleka bokal 10 kr.; govednine funt 27 kr.; — teletnine funt 28 kr.; svinjsko meso, funt 26 kr.; — sena cent 1 gld. 35 kr.; — slame cent 1 gld. 30 kr.; — drva trda 7 gold. — kr.; — mehka 5 gld. — kr.

Loterijne srečke.

V Trstu 23. okt.: 1. 88. 13. 74. 65.